

Мінск—сталіца Савецкай Беларусі святкуе Першамай.

МУДРЫ ПАДРУЧНІК ЖЫЦЦЯ

Дзевяць тысяч кіламетраў раздзяляюць Мінск і Хартум — сталіцу Дэмакратычнай Рэспублікі Судан, горад, адкуль я прыехаў у Савецкі Саюз. Там, у сябе на радзіме, я ўпершыню пачуў імя Ленін і прачытаў яго на вокладцы кнігі. Яна называлася «Дзяржава і рэвалюцыя».

Гэта праца правадыра першай у свеце сацыялістычнай рэвалюцыі на многае раскрыла мне вочы. Яшчэ больш выразна і глыбока прачытаў я заканамернасць працы сацыялізму, росту нацыянальна-вызваленчага руху на ўсім свеце. Прыклад працоўных Расіі змаглі вывесці і на зямлі Афрыкі. Чорны кантынент заўважна дзівіцца каланіялізму, і ў гэтай рэальнасці сённяшняга дня — перамога геніяльнага ленінскага прызначэння.

«Дзяржава і рэвалюцыя», «Тры крыніцы і тры часткі марксізма», «Імпэрыялізм як вышэйшая стадыя капіталізму»... З гэтымі і іншымі працамі У. І. Леніна я ўпершыню пазнаёміўся на арабскай мове. І вось цяпер я перачытаю іх па-руску. Гэта вялікае шчасце — чытаць Леніна ў арыгінале. Гэта вялікае шчасце — аўтарытэт ва ўніверсітэце, які носіць імя Леніна.

Тэмай сваёй курсавоў работы я абраў ленінскую кнігу, якая некалі, значыць у Афрыцы, прачытаў мне глыбока задумана над гэтым, над чым глыбіннымі прачытаў, яго сутэрнінасамі і заканамернасцямі. «Нацыянальна-вызваленчы рух і праца У. І. Леніна «Дзяржава і рэвалюцыя» — так называецца мая першая курсавая работа. Я прадоўжу не на наступных курсах і думаю, што мне ўдасца прысвяціць ленінскай кнізе дыпломнае даследаванне.

Самір Махамед ШАХІН,
студэнт БДУ імя
У. І. Леніна.

ПА САВЕЦКАЙ КРАІНЕ

СУЗОР'Е НА АРБІЦЕ

25 красавіка 1970 года ў Савецкім Саюзе зроблены запуск штучных спадарожнікаў Зямлі «Космас-336», «Космас-337», «Космас-338», «Космас-339», «Космас-340», «Космас-341», «Космас-342», «Космас-343».

Выяўленне на арбіту ўсіх васьмі спадарожнікаў ажыццэўлена адной ракетай-носьбітам.

Устаноўленая на спадарожніках апаратура працуе нармальна. Каардынацыйна-вылічальны цэнтр вядзе апрацоўку паступаючай інфармацыі.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ГІСТОРЫЯ КАЛГАСА

У клубе калгаса імя Леніна Тамбоўскай вобласці аформлена цікавая экспазіцыя, значная частка якой расказвае аб незвычайнай гісторыі стварэння гэтай гаспадаркі.

Першыя яе арганізатары аб'ядналіся для новага жыцця ў 1921 годзе ў Амерыцы. Гэта былі рускія, украінскія, беларускія, прыбалтыйскія сяляне, якіх галеча загнала на чужыну. Даведаўшыся, што ў Расіі ўстанавілася Савецкая ўлада, яны стварылі за акіянам першую сельскагаспадарчую камуну і перасяліліся на Радзіму.

За развіццём камуны ўважліва сачыў У. І. Ленін, аказваючы ёй дапамогу. У прыватнасці, на прапанову Уладзіміра Ільіча Прэзідыум УЦВК прысвоіў ёй званне ўзорнай гаспадаркі. На яе прыкладзе вучыліся калектыўнай рабоце сяляне навакольных вёсак.

Зараз калгас імя Леніна, які ўзнік на базе камуны, — багатая гаспадарка. Яе штогадовыя прыбыткі перавышаюць мільён рублёў.

ФАКЕЛ ДРУЖБЫ

Яркі факел бухарскага газу ўспыхнуў у сталіцы Кіргізіі Фрунзе. Яго запалілі будаўнікі сярэднеазіяцкай магістралі блакітнага паліва, якая да канца года дойдзе да Алма-Аты.

СТАНОК ПРАЦЕ БЯСШУМНА

Паспяхова прайшоў выпрабаванні на Віцебскім

дывановым камбінаце бесшумнага станок па выпрацоўцы дывановай дарожкі. Яго сканструяваў дырэктар прадпрыемства Д. Пятроў.

На новым станку ролю чаўнака выконвае гнуткі раліны механізм, што робіць яго працу бяшумнай. Калі раней адзін рад ворсу набіваўся за два-тры абароты станка, то зараз для гэтага дастаткова аднаго абароту. Прадукцыйнасць станка амаль у тры разы вышэй за прадукцыйнасць яго папярэднякаў. Да таго ж ткачыя можа абслугоўваць не адзін аграгат, як раней, а два альбо тры.

НАРЗАНАПРАВОД

Паблізу аула Чырвоны Усход Малакарачаўскага раёна разведаны буйныя запасы лясчэбных вуглякіслых вод тыпу «нарзан». Будаўнікі трэста «Спецнафтабуд» ужо ўклалі сотні метраў труб з тым, каб злучыць шчыльны мінеральных крыніц з Кіславодскам. Працягласць самага вялікага ў свеце транспарцёра мінеральнай вады складзе сорак тры кіламетры. Дзякуючы нарзанаправоду курорт павялічыць у паўтара раза свае мінеральныя рэсурсы і здалее прымаць на водалячэнне яшчэ каля ста тысяч чалавек.

СЕМЫ ПАДЗЕМНЫ ПАЛАЦ

Трэці год дзейнічае і будоўня самы малады ў краіне бакінскі метрапалітэн, які носіць імя У. І. Леніна. Нядаўна рубіная літара «М» запалілася над новай, сёмай станцыяй «Улдуз». Яна ўзведзена ў цэнтры індустрыяльнай часткі Баку.

ЦВЯРДЗЕЙ ЗА АЛМАЗ

Новы матэрыял, які значна пераўзыходзіць па цвёрдасці алмаз, атрыман у Інстытуце звышцвёрдых матэрыялаў на Украіне. Стваральнікі назвалі яго старажытным імем Дняпра — «славуціч». Велізарную дапамогу аказаў славуціч геалагам. Буравое долата, аснашчанае ім, паслужыць у тры-чатыры разы больш, чым алмазнае, а каштуе значна танней.

У ТОПКАХ — ПРЫРОДНЫ ГАЗ

У Ленінградзе вырашана пабудаваць цэнтрафікацыйную электрастанцыю, над якой неба практычна будзе чыстым. У якасці асноўнага паліва тут выбраны прыродны газ. Гэта будзе самая буйная ў краіне станцыя такога тыпу. У 1973 годзе ЦЭЦ дасць першую энергію і цяпло для велізарнага жылога масіву.

МАРШРУТЫ «МАСКВІЧА»

Наш «Масквіч» не навінка ў Пакістане. Толькі ў Карачы каля двухсот машын гэтай маркі, першыя з іх з'явіліся тут восем гадоў назад.

Нядаўна ў Карачы адкрыты станцыя тэхнічнага абслугоўвання і салон па продажы «Масквічоў». Фірма «Вінка трэйдэрс» заключыла пагадненне з савецкімі экспертнымі арганізацыямі аб забеспячэнні пакістанскіх пакупнікоў усімі неабходнымі запчасткамі. Фірма збіраецца стварыць свае філіялы ва ўсіх буйных гарадах Пакістана.

ІНДУСТРЫЯ ВАДАЁМАЎ

На тэрыторыі Літвы пачынаецца стварэнне двух-

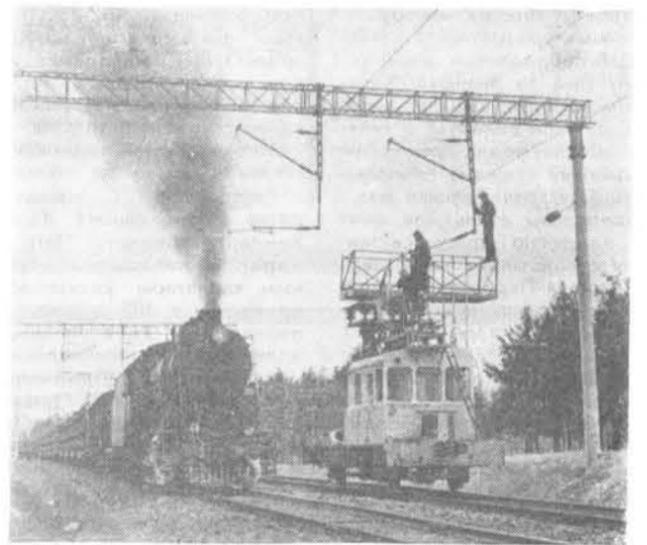
сот штучных вадаёмаў плошчай ад двух да трыццаці квадратных кіламетраў. Штучныя азёры будуць збіраць веснавыя воды, якія да гэтага часу марна спывалі ў Балтыку. Павялічыцца колькасць сажалак. Пад іх адведзена больш пятнаццаці тысяч гектараў зямлі, у першую чаргу балот, выпрацаваных тарфянікаў.

Штучныя азёры і сажалкі будуць выкарыстаны для развядзення рыбы.

ЛЯСНЫ НЕКТАР

Лесагаспадарчыя арганізацыі Украінскага Палесся завяршылі сезон збору бярозавага соку — на кансервавыя заводы Ровенскай вобласці паступіла каля трох тысяч тон нектару. З яго будуць прыгатаваны асыякальныя напіткі: «Водар лесу», «Палясянка», «Квас бярозавы з мёдам», шыпуцавіна «Бярозава-журавіна» (тыпу шампанскага), сок бярозавы з цукрам.

Жыхарам многіх гарадоў краіны да першамайскіх свят адпраўлена больш 5 мільёнаў банак кансерваванага бярозавага соку.

Сёлета будзе здадзены ў эксплуатацыю электрыфікаваны ўчастак чыгункі Мінск—Пухавічы. Будаўнікі і мантажнікі ўстанавіваюць фіксатары, рэгулююць кантактную сетку, манціруюць кансолі. НА ЗДЫМКУ: рэгуліроўка кантактнай сеткі на перагоне Седча—Рудзенск.

Фота П. НАВАТАРАВА.

СЦЯГ НА КРЫЖЫ

Гэта было ў 1932 годзе. Заходнія раёны Беларусі тады называліся «крэсамі ўсходнімі». Рэакцыйны ўрад Пясеудэкага жорстка падаўляў рэвалюцыйныя выступленні сялян і рабочых, якія патрабавалі ўз'яднання з Савецкай Беларуссю. Сотні патрыятаў пакутавалі ў турмах. Але барацьба не сціхала.

... У ноч пад Першае мая сабраліся камсамольцы вёскі Хоравы, што на Пружаншчыне, у хляве Аляксея Новіка.

— Вось што, хлопцы, — ціха пачаў сакратар ячэйкі Мікалай Прыпугневіч. — Заўтра наша свята, свята беднага, і сустрэць яго трэба так, каб гораха стала паліцый.

Прыціхлі хлопцы. Маўчаць. Мікалай Стручысты, Якаў Самуйловіч, Аляксей Новік, прыціх і Міхаіл Несцяровіч. Усім ім ледзь споўнілася на шаснаццаць-семнаццаць год, але гора ўжо давялося пазнаць кожнаму. Мікалай Стручысты яшчэ быў хланчуком, калі бацька паехаў на заробкі ў Амерыку; паехаў, а праз год прыляцела страшная вестка — памёр бацька ў чужой краіне. У хуткім часе захварэла і памерла маці: не перанесла такога гора. І застаўся Мікалай адзін. Батрачыў у багачаў разам з Аляксеем Новікам, такім жа гаротнікам, як і сам. Бацька Аляксея, не знайшоўшы батракага шчасця на радзіме, таксама паехаў шукаць лепшай долі за акіяна. Паехаў — і не вярнуўся; загінуў недзе на адным з заводаў...

— А што, калі ў гэты дзень лістоўкі на ўсёй вёсцы раскідаць? — нечакана прапанаваў Аляксей. — Памятаеце, як шалела паліцыя сёмага лістапада?

— Не! Леніні развесім чырвоныя сцягі і транспаранты ўздоўж шаны, — гораха перабіў сябра Якаў.

— Згода! — адобрыў Мікалай Стручысты. — Але вось буда: сцягі ж на дрэвах і дна не павісяць — сарвуць паліцыянты. Вось калі б дзе-небудзь так павесіць, каб чырвоная палотнічка ўсё вёска бачыла і ніводзін паліцыянт дастаць яго не здолеў...

— Есць такое месца! — радасна ўсклікнуў Мікалай Прыпугневіч.

— Дзе? Кажы, толькі цішы, — падушніліся да Мікалая хлопцы.

— А пра царкву, што нядаўна збудавалі, забыліся? Дах там бляшаны, круты, калі на крыж сцяг павесіць — ніхто не здыме. Гэта па-першае, а па-другое, богаслужэнне там яшчэ не выдзецца: няма дзвярэй, рам, значыць, лёгка можна пранікнуць на гарышча.

— А як ты на крыж сцяг павесіш? — усумніўся Аляксей.

— Вельмі проста! Палотнічка націнем на драўляную рамку, прымацуем яе да збітых жэрдак. Пры дапамозе іх і на чэпым сцяг на самы верх званіцы.

Тут жа пры святле ліхтара Міхаіл Несцяровіч старанна пачаў выводзіць белай фарбай велізарныя літары: «Няхай живе Першае мая!»

...З хлява выйшлі глыбокай ноччу. У хатах — ні агеньчыка. Пуста і ціха навокал.

Аляксей Новік з вінтоўкай прытуліўся да старой асіны, астаўшы накіраваліся ў царкву. Якаў і Міхаіл налезлі на гарышча. Асцярожна адарвалі некалькі дошак. У прасвет мігаючымі зоркамі глянула неба.

— Падымайце шост, — шэптам загадаў Мікалай Прыпугневіч.

Доўга тойдалася жэрдак над дахам, пакуль Міхаілу і Якаву не ўдалося зачыніць сцяг за самую макаўку крыжа. Схаваўшы жэрдку і акуратна прыбіўшы

іх дошкі на ранейшае месца, камсамольцы ціха развіталіся, развешваць сцягі на самых высокіх дрэвах.

Раніцай Мікалай Стручысты працуе, ледзь заняўся ранак. І першая думка: «Як там наш сцяг? Ці не сарваў яго вецер?» Дома не сядзіцца, куляй бы выскачыў на вуліцу, але нельга! Няхай збярэцца народ. Гадзін у дзесяць выйшаў на двор. Глянуў — на званіцы чырвоны сцяг на ветры б'ецца!

У царкве поўна аднавіскаўцаў. Стаяць, над паліцэйскімі насмейваюцца. А тыя посяцца вакол царквы, як стая ганцакоў. Трое прыцягнулі самую вялікую ў вёсцы лясвіцу — ды куды там! Каб зняць сцяг, трэба яшчэ такіх лясвіц з чатыры. Паспрабаваў адзін з жандараў залезці пры дапамозе вярхоўкі на дах. Залез, а далей ні кроку: купал у званіцы круглы — наспрабуў, зачэпіўся!

— Страляй, нея крэў! — накінуўся на збянтэжанага паліцэйскага афіцэр.

Прыклаўся той — бах, бах! З вёска адскокваюць ад жалеза кулі, а сцяг на-ранейшаму горда развіваецца на ветры.

— Хто здыме сцяг, — зваруўся афіцэр да сялян, — плачу 50 злотых!

— А кукінь ты не хацеў? — крыкнуў нехта з натоўпу.

Развіталіся сяляне, а сцяг так і вісеў. «Няхай живе Першае мая!» — читалі сяляне, і запалі ў сэрцы гарачыя гэтыя словы. Запалі, быццам ззяняты ў цёплых ворывах, і буйныя ўзыходы давалі.

...Стары дзед Паціруха яшчэ доўга хадзіў па хатах і ўсё раскаваў, як савенкі «ераплан» зачэпіў ноччу за крыж чырвоны сцяг. Слухалі дзед камсамольцы, насмейваліся, але выгляду не паказвалі.

С. НИКОЛЬСКИ.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Неповторимый и по-особому торжественный нынешний праздник Первого мая. Два больших события наложили на него свой отпечаток — столетие со дня рождения В. И. Ленина и 25-летие Победы советского народа над фашистской Германией. Поэтому празднование Первомай в Минске и республике было исключительно многолюдным и ярким. На митинге в столице Белоруссии с речью выступил первый секретарь ЦК КПБ П. Машеров. Затем состоялась массовая демонстрация, в которой приняли участие ветераны партии, рабочие, школьники, студенты, физкультурники. Празднованию Первомай посвящена передовая статья номера «НАШ ПЕРШАМАЙ».

В 1932 году, когда западные области Белоруссии находились под властью буржуазной Польши, в ночь под Первое мая собрались комсомольцы деревни Хоревы. Они совещались о том, как бы лучше отметить пролетарский праздник. Решили развесить красные флаги. Большое полотнище, на котором белой краской вывели буквы: «Да здравствует Первое мая!», прикрепил к кресту недавно построенной церкви. Утром у церкви собралось много крестьян. Они читали призыв, и горячие, пламенные слова западали глубоко в сердце. Разъяренные полицейские пытались сорвать флаг, но добраться до него оказалось не так просто («СЦЯГ НА КРЫЖЫ», 3 стр.).

«СОНЦА І СОСНЫ — У КОЖНЫМ АКНЕ» [3 стр.] — так называется рассказ о молодом городе белорусских нефтяников Новополоцке. Десять лет назад этого города еще не было на карте. А сейчас там, где недавно трубили лоси в глухих лесных чащах, пролегли широкие солнечные проспекты. Вдоль них возвышаются громады белокаменных домов. Корпуса гостиницы, дворца

культуры, кинотеатра «Космос», плавательного бассейна поднялись на главной улице города — Молодежной. Так названа она в честь юношей и девушек, съехавших сюда со всех уголков страны на ударную комсомольскую стройку.

В очерке «СУСТРЭЧА» [5 стр.] рассказывается о встрече белорусского крестьянина Митрофана Минина с вождем пролетарской революции В. И. Лениным. Это произошло в 1920 году на VIII Всероссийском съезде Советов, куда Митрофан Петрович приехал в качестве делегата от Белоруссии. Как и все делегаты съезда, Минин внимательно слушал доклад Владимира Ильича. Но его не покидала мысль побеседовать с Лениным лично. И хотя тот все время был окружен делегатами, Минину удалось в один из перерывов заговорить с ним. «...Видел товарища Ленина. Рассказал ему о нашей жизни. Вежливый товарищ — записал в книжку мой адрес... Крепко там стойте за Советскую власть», — так писал Минин в телеграмме своим землякам.

О книгах для детей, которые выйдут в свет в 1970 году, в беседе «З ПЕРШАЙ МАТЧЫНАЙ КАЗКІ» [6 стр.] нашим читателям рассказывает заведующий редакцией детской литературы издательства «Беларусь» А. Мартинович. Среди книг, вышедших в этом году, будут белорусские народные сказки, сказки народов Советского Союза и зарубежных стран. Юные читатели познакомятся с произведениями классиков белорусской литературы. Повести, поэмы, стихи посвящают писатели В. И. Ленину. Великая Отечественная война, борьба народа против захватчиков, в которой принимали участие подростки и даже дети, стала темой книг Е. Курто, И. Серкова, В. Морозова и других. Произведения для детей рассказывают о жизни и учебе ребят, об истории и богатстве родной белорусской земли.

СОНЦА І СОСНЫ—У КОЖНЫМ АКНЕ

Кожная будоўля пачынаецца з першага камяня, кожны новы горад — з першага палаткі. Наваполацк таксама рабіў першы крокі з невялікага пасёлка на леваўзбярэжжы Дзвіны, дзе стаяла некалькі вышніх парусінавых палатак, у якіх размесціліся штаб будаўніцтва, медпункт, камітэт камсамола, рэдакцыя шматтыражкі, інтэрнат для піянераў новабудоўлі.

У хуткім часе будучы горад напоўніўся новымі жыхарамі. Гэта былі, у асноўным, учараннія дзесяцікласнікі, выпускнікі тэхнікумаў і тэхнічных вучылішчаў з розных куткоў Беларусі, Расіі, Украіны, Прыбалтыкі. Яны мелі адно заданне, адну мэту — хутэй узвесці новы горад. Кожны бачыў яго ў сваіх марах, хаця няпроста ўявіць шырокія сонечныя проспекты і плошчы там, дзе трубяць ласі ў глухих непраходных гущарах.

У майм архіве захаваўся некалькі пажоўклых ад часу запісных кніжак. Іх старонкі дапамагалі вярнуцца ў той незабыты 1959-ы.

Механізатар *Анатоль Крэмень*, цяпер кіраўнік экіпажа *экскаватара*, дэпутат *Вярхоўнага Савета БССР*, кавалер *Залатоў Зоркі Героя Працы*:

— Я ведаю, што гэта будзе маладзёжны, інтэрнацыянальны горад і, само сабой зразумела, самы прыгожы, не падобны на ніякія гарады.

Муляр *Анатоль Гушча*, цяпер *механік нафтаперапрацоўчага завода*:

— Зразумела ж, — горад стундэнтаў. З вучылішчамі, тэхнікумамі, інстытутамі.

Брыгадзір *Мікалай Кускоў*, цяпер *кіраўнік калектыву камуністычнай працы на будаўніцтве хімічнага камбіната*:

— Самі прыродныя ўмовы дазваляюць ператварыць горад у сапраўдную казку — *Давіна, лес, на суседстве прыгожае возера Люхава*. Калі ўсё гэта разумна выкарыстаць...

Прайшло дзесяць гадоў. Дзесяць гадоў настойлівай працы. Сёння зрыемна азёршчыца на пройдзены шлях, цікава параўнаць мары першых будаўнікоў з рэальнасцю.

Прыгаршчы мяккага пуху павольна апускаліся долу, і прасёлкі рабіліся збялымі і мяккімі. Лёгка камкі абляталі з таполяў і вірліва гойдаліся за акном прыгараднага поезда.

— Во й мятлюга! — выгукнуў кіраўнік хлопца, звесціўшыся з верхняй паліцы. — Як сапраўдная ўсё адно. Толькі гэта лагодная, цёплая завіруха. У нашым горадзе інтэрнаты недзе на самым вярхоўці сумэтах. Чулі пра Нафтаград?

Кіраўнік таронка саскочыў уніз і запыталына зірнуў Усеваладу ў вочы.

— А як жа, Чуў.
— У нас там, як у казцы.
— Ну, прама так.
— А вы часам не туды?
— Туды.
— Вось пабачыце і пераканаецеся самі.

...Старшыня гарніканкома *Андрэй Арцём'еў* сустрэў Усевалада Ізэргіна шырокай усмешкай.

— А, архітэктар! Даўно чакалі. Спраў тут у нас хоць касой касі. Так што спаць у шап-

ку не выпадзе. Горад робіць першыя крокі...

— Я таксама ў архітэктурнай кар'еры раблю першыя крокі.

Усевалад да змяркання блукаў па нафтаградскіх вуліцах. У кіпені гарачых працоўных будняў мала хто звяртаў увагу на хударывага мужчыну, што з перазлучным фотаапаратам і блакютам для эскізаў хадзіў па аб'ектах, таронка рабіў запісчыкі. Гэта былі новыя кварталы новага горада. Горада яго мары. Аб ім ён думаў за школьнай партай, у аўдыторыях Беларускага політэхнічнага інстытута.

Для Усевалада Ізэргіна, галоўнага архітэктара, Нафтаград дарагі не менш, чым для кланатлівага бацькі яго першыя. На галоўнай вуліцы сёння стаяць светлыя карпусы гасцініцы, адміністрацыйнага цэнтара, палаца культуры нафтавікоў, кінатэатра «Космас», плавальнага басейна. Уздоўж Маладзёжнай узвышаюцца аграмадзіны шматпавярховых белокаменных жылых дамоў. Калі дзесяць гадоў таму гарадок можна было акінуць позіркам, то цяпер, каб абысці яго, неабходна добрая палова дня.

Архітэктар настойліва патрабаваў, каб праекцыйныя прыслухаваліся да думкі будаўнікоў адносна перспектывных планаў забудовы. На адной з такіх сустрэч прыйшла да аднадумнага вываду — метады свабоднай планіроўкі. Улічылі, што гэта даець магчымасць найбольш рацыянальна выкарыстоўваць плошчы, дзённа паставіць жылыя дамы і грамадскія будыні да сонца. Адным словам так, каб сосны і сонца заглядвалі ў кожнае акно.

Высокі тэмі набралі будаўнікі. За дзесяць гадоў жылая плошча складала амаль трыста тысяч квадратных метраў, а насельніцтва — амаль сорак тысяч чалавек.

Аднак вернемся да пачатку размовы. Вось што гаворыць *сёння Анатоль Крэмень*:

— Некалі мы марылі ля палатак аб горадзе маладзёжным. І мы набудавалі гэты горад. Сярэдні ўзрост новапалачан — 26 гадоў. Некалі мы марылі аб горадзе інтэрнацыянальным, і мы стварылі такі горад. На яго рынтаванні працавалі насланцы ўсіх братніх рэспублік: *беларус Аляксей Цэхава і украінец Васіль Касцючэнка, эстонец Іван Крўнер і рускі Васіль Кун-*

чыч, літовец Юзас Мацевічус і тагарты Асхат Шахібітдзінаў.

Анатоль Гушча:

— Цяпер у нас тры агульнаадукацыйныя школы, музычная, дзве спартыўныя, тры вучылішчы, тэхнікум, філіял Беларускага політэхнічнага інстытута. Так што горад вялікай хіміі без перабольшання можна назваць студэнцкім.

Мікалай Кускоў:

— Ведзеце, нават цяжка павярціць, што жыве на галоўнай вуліцы. Пяць хвілін да грыбных месцаў, пяць хвілін да палывання, пяць хвілін да пляжа... Як кужуць, усё пад бокам.

Яркія, жывыя старонкі бінграфіі Нафтаграда. Многія радкі ў іх унісаў галоўны архітэктар Усевалад Ізэргін, чалавек, якому з маленства сніліся блакітныя гарады, сніўся горад сваёй мары. Цяпер мара стала янай. Імя яе — Нафтаград.

В. ЛУКША.

Наваполацк. Вуліца Маладзёжная.

Дорогие друзья! Поздравляем вас с праздником 1 Мая, с праздником весны, радости и солидарности всех трудящихся на земле.

Миллионам людей нашей планеты пока живется далеко не радостно, и завтрашний день не сулит им ничего хорошего. Но мы верим в то, что настает час, когда все будут свободно и счастливо отмечать этот праздник. Пока эксплуататоры свирепствуют, наживая грязный капитал на разбойничьих войнах, на смерти детей, женщин, стариков, не придет время, когда восторгоставят те, чьим трудом созданы все материальные ценности на земле.

Большое спасибо за книги и газеты. Для нас весточка с Родины — как в безводной пустыне глоток воды. Мы посетили СССР в 1961 и 1966 годах. И теперь, читая «Голос Родины», приятно встречать на ее страницах фотографии мест, где мы побывали, читать статьи людей, с которыми встречались.

Желаем нашей Родине больших успехов, которыми мы всегда будем гордиться.

Ирина и Алексей
ГРИЦКВИ.

Канада.

Я регулярно получаю брошюры библиотеки газеты «Голос Родины» и читаю их с большим удовольствием. Пользуясь случаем, хочу поделиться впечатлением о наиболее интересных.

Первыми называю «По обе стороны океана» Л. Прокина и «Миллионер в кредит» В. Маюквича. Обе написаны с большим знанием темы, непринужденно и доходчиво. Мне особенно понравилось то, что эти книжки проникнуты добрым отношением к людям, с которыми встречались авторы в Канаде и Соединенных Штатах, и искренним желанием счастья и процветания для всех народов мира. Такое отношение характерно для советских людей вообще, оно лежит в основе политики Советского государства.

Распространение правды об СССР неотъемлемо от разоблачения лжи, столь щедро изливаемой врагами Страны Советов. Несмотря на все усилия, прилагаемые пропагандистами антикоммунизма, их деятельность дает далеко не те плоды, на которые они рассчитывают. Антисоветские радиопередачи и газетные статьи часто стряпаются предателями Родины, нашедшими приют в некоторых западных странах. Ослепленные ненавистью, они используют фантастически лживую и противоречивую информацию о Советском Союзе. Достоиную отповедь этим «борцам» дает А. Стук в брошюре «Прафесія іх — здрада». Хотелось бы видеть побольше таких книг.

Интересно было познакомиться с брошюрой А. Лебедева «Народный парламент Беларуси», где обстоятельно раскрыта подлинная сущность социалистической демократии, подчеркнута участие народа в управлении государством.

В заключение хочу высказать несколько пожеланий. Если можно, посвятите одну из книжек «Библиотеки» сельскому хозяйству СССР вообще и Белоруссии в частности. Расскажите также о многогранной деятельности Белорусского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами, которое я посетил во время своего пребывания в Минске в 1967 году.

С уважением
А. БОРИСОВ.
Англия.

венно теплой была встреча старых боевых друзей. И начался один из тех незабываемых разговоров, когда то и дело повторяют: «А помнишь?» Да, они все помнили, как сбивали вместе фашистские самолеты в испанском и русском небе. Они вспомнили, как на Эбро подбитую машину Павла Коробкова охраняли два испанских истребителя, довели до своего аэродрома, заменили там мотор, и на другой день советский летчик снова сражался с фашистами.

Они помнили не только число сбитых самолетов противника, но и погибших товарищей, и свои боевые раны. Однажды подбитый самолет Антонио Ариаса камнем упал на землю. Сломаны

Францию. Там февральским днем тридцать девятого года Антонио оказался в лагере за колючей проволокой. Охранники запугивали, а он хотел одного — в Советский Союз! И когда теплоход «Андрей Жданов» пробрасил свое приветствие в Ленинградском порту, Антонио наконец облегченно вздохнул. Он знал, что земля Sergio станет для него второй родиной, что здесь, в Советской России, ценят рабочие руки, как нигде в мире. Капитан армии Испанской республики вначале работал учеником, а затем токарем Харьковского тракторного завода.

Отечественная война стала Антонио в политикоде Коминтерна. К Ариасу подходили друзья по сраженным

рука и нога, травмирована голова, перебит нос... Три дня не приходил в сознание отважный воин. Потом ему вместо ампутации сделали уникальную операцию, спасли руки и через сорок четыре дня он снова взмыл в воздух!

— А Sergio ты встречал после Испании? — спросили мы у Антонио.

— Встречал, — необычно тихо и грустно ответил Антонио и рассказал, как это было.

Когда закончилась война, Антонио Ариас снял офицерскую форму и взялся за хорошо знакомое дело — наладку линотипов. Его направили в Барановичи, где восстанавливалась районная типография.

...В городском парке открывали памятник. Ораторы уже произнесли свои речи. С бронзового бюста медленно сползало покрывало. Антонио вздрогнул. Сжалось сердце. Он узнал это худощавое, продолговатое лицо, высокий, выпуклый лоб, Sergio! Сергей Грицевец. Первый в Советской стране дважды Герой Советского Союза — за республиканскую Испанию и Халхин-Гол. «Так вот откуда ты родом — из Белоруссии». Только теперь он узнал об этом.

...К скромной мемориальной доске на улице имени С. И. Грицевца в Москве Ариаса звала память. Вместе с Михаилом Сапроновым они миновали Кремль, библиотеку имени В. И. Ленина, вышли на эту улицу, которая носит имя их друга. Крыло в крыло, как говорят летчики, сражались они в Испании в год самых трудных для республики испытаний. И каждая встреча на земле после боя для обоих была радостью.

Молодые, сильные парни, они пришли в авиацию от станка. Доброволец из Советского Союза Сергей Грицевец работал слесарем в Златоусте на Урале, испанец Антонио Ариас — полиграфистом в Мадриде. А подружались они в суровое время национально-революционной войны, защищая от фашистских самолетов мирные города и селения Испании.

Несколько лет назад Антонио Ариас переехал с семьей из Баранович в Минск. В столице Белоруссии он — депутат Советского районного Совета. Кавалер ордена Трудового Красного Знамени. Побывал в разных городах Союза, приезжает в Москву. Здесь живет много фронтовых друзей по Испании и Великой Отечественной войне. Встречи с испанцами и советскими добровольцами словно доносят до него дыхание родной земли. В друзьях он по-прежнему ощущает дух бойцов.

С. БУНЬКОВ,
Г. СЕМЕНОВ.
(АПН).

республиканцев разоружал жандармов, защищал столицу от яростных атак фашистов.

Тысяча девятьсот тридцать седьмой год. Разгар национально-революционной войны. В Советский Союз приезжает большая группа молодых республиканцев, чтобы выучиться на военных летчиков. Среди них — Антонио Ариас.

— Трудной была учеба, — вспоминает он сейчас, — мы не владели русским языком, самолеты изучали с помощью переводчика. Он знал язык, но не разбирался в технике.

Молодые патриоты преодолели все барьеры, в том числе и самый трудный — языковой, чтобы стать летчиками-истребителями, прикрыть

родную землю от фашистских стервятников. Там, в небе Испании, воевали и советские летчики-добровольцы. Одного из них Ариас назвал сразу же, как только зашел разговор о товарищах по испанским боям.

— В Калинин живет Павел Коробков, — сообщил нам Антонио, — хорошо бы повидаться с ним.

Недалекий путь в Калинин. Мелькают перелески, поля, типично русские селения. А в машине поселилась атмосфера давних грозных лет. Антонио с жаром рассказывает, как насмерть бились испанские и русские летчики с фашистами, часто упоминает имя Sergio, с завидной точностью восстанавливает подробности боевых эпизодов.

...Эскадрилья Ариаса и Sergio уже неделю вылетали на боевые задания на фронте Эбро с аэродрома Вильяфранка дель Панадес. Пять-шесть вылетов в день с боями.

— Аларма! (Тревога!) — И в воздух взмывают машины.

«Мессершмитты-109» идут штурмовать аэродром. Первым взлетает звено Sergio и прикрывает старт остальных республиканских истребителей. Штурмовой удар врага сорван.

Вечером Антонио подошел к Sergio.

— Почему ты прикрывал нас, а не вступил сразу в бой с «мессерами»? — спросил он.

— Да потому, амиго, — ответил Sergio, — что каждый республиканский летчик нам дорог.

Оба они командовали эскадрильями истребителей И-16, ласково прозванными «мошками». Не зная языка, летчики-истребители отлично понимали друг друга в бою.

Sergio уехал из Испании глубокой осенью 1938 года вместе с другими советскими добровольцами. Антонио еще бился в Каталонии, на которую наступали фашисты.

...Маленький аэродром на границе с Францией. Последние девять самолетов И-16 — остаток от тех республиканских эскадрилий, которые воевали в Каталонии, собрались здесь. Командир группы Сараус, командиры эскадрилий Перейро, Ариас. Восьмое февраля 1939 года. Последний воздушный бой девяти истребителей над каталонской землей. Подбит фашистский «Мессершмитт-109». Он приземлился на аэродроме, не выпуская шасси. Фашиста взяли в плен.

— Зачем ты пришел сюда? — спросил у гитлеровца Сараус.

— Убивать коммунистов... Потом республиканцы сожгли свои последние «мошки» и тяжелой дорогой через Пиренеи отправились во

Вот какое письмо получили мы недавно:

«Уважаемые товарищи! Просматривая подшивку газеты «Известия», я прочел заметку «Слет прославленных асов». Меня поразило упомянутое в ней имя испанского летчика Антонио Ариаса. Припомнилось лето 1938 года в республиканской Испании, на фронте Леванта, под Валенсией. Шел воздушный бой. Мой истребитель был атакован «Мессершмитт-109». В кабине раздался взрыв, и я потерял сознание.

Когда пришел в себя, земля стремительно надвигалась — самолет круто пикировал. Раненая правая рука безжизненно повисла. Из бедра сочилась кровь. С трудом удалось перевести маши-

ну в горизонтальный полет. Оказалось, что пулями пробиты бензобаки. Горячее расплывалось в воздухе, попадало в глаза, ослепляло.

Вдали показались самолеты-истребители. Свои или вражеские? Я не мог точно определить, чьи они, — от потери крови я с трудом ориентировался в воздухе.

Один истребитель отделился от группы и направился в мою сторону. Только на близком расстоянии я распознал, что это такой же, как мой, самолет И-16 — республиканская «мошка». Неизвестный пилот сопровождал меня до аэродрома и охранял во время посадки от истребителей фашистов.

Позднее, в валенсийском госпитале, мне сказали, что его звали Антонио Ариасом.

Не тот ли это Ариас?

Федор ФИЛИППЧЕНКО, полковник запаса, участник национально-революционной войны в Испании. Ростов-на-Дону.

В заметке («Известия» № 277, 1968 год), о которой упоминает Ф. Филиппченко, рассказывалось о встрече советских летчиков-добровольцев, участвовавших в национально-революционной войне в Испании вместе со своими боевыми друзьями-испанцами. Мы начали поиск, и тут оказалось, что в Советском комитете ветеранов войны хорошо знают майора запаса Советской Армии Антонио Ариаса.

— Работает в Минске, живет на улице Седых, дом 68, квартира 83, — сообщили нам.

Вскоре мы познакомились со смуглым черноглазым испанцем в традиционном берете республиканцев. Он приехал в Москву. Живой, общительный, Антонио неплохо говорит по-русски, вспоминает старых друзей.

— Да, был такой случай с Фредерико (так Антонио называет Филиппченко), мы по-братски охраняли в бою советских добровольцев, а они нас. Не знаю только, где он и что с ним. В начале августа тридцать восьмого года мы перелетели из-под Валенсии в Каталонию. Там на реке Эбро началось наступление республиканцев, а Фредерико остался в валенсийском госпитале.

Мы сообщили Антонио, что Федор Васильевич жив, здоров, работает на одном из ростовских заводов. И этим словно подхлестнули воспоминания ветерана. Антонио оживился, с увлечением начал рассказывать о друзьях-товарищах, будто вновь вернулась к нему боевая юность.

Антонио Ариас работал в Мадриде, когда начался мятеж фалангистов. Он вступил в ряды народной милиции и вместе с отрядом молодых

Крылья братства

СУСТРЭЧА

Гэта запіска, пададзеная ў прэзідыум другога Усебеларускага з'езду Саветаў, была падобна на іншыя — такая ж лаканічная і канкрэтная: «Прашу даць слова беспартыйнаму сялянину Лясковіцкай воласці тав. Мініну, які жадае адказаць дэлегату Мінскага павета».

Нягледзячы на ўнуральны спіс прамоўцаў, якія запісаліся для выступлення, старшыня з'езду прадаставіў Мініну магчымасць выступіць без чаргі.

Мітрафан Пятровіч Мінін, сялянін вёскі Лясковічы, прыбыў у Мінск на з'езд як дэлегат ад Бабруйскага павета. У яго і ў думках не было гаварыць на такім мнагалюдным сходзе. Ён хацеў толькі аднаго: выканаць наказ аднавіскаўцаў, уважліва выслухаць і запомніць усё, аб чым будзе гаварыцца на з'ездзе. Але калі на трыбуну падняўся эсэр і пачаў паліваць гразёю Савецкую ўладу, Мінін рашыў выступіць.

— Вось тут раней былі памешчыкі, губернатары і генералы...— Мінін пачаў крыху нерашуча, але потым гаварыў усё больш упэўнена.— А цяпер стаю я.— Пасля гэтых слоў прамоўца аглядзеў залу, і, паказваючы на эсэра, сказаў: — Каму прыяцелі паны і падпанкі, таму няма чаго тут рабіць. Мы, сяляне, не дазволім нікому чарніць сваю ўладу...

Апошнія яго словы патанулі ў гrome апладысмантаў. Гэты пажылы, з унуральнай барадой чалавек, у лапцях і ка-

шулі з саматканага палатна вельмі спадабаўся дэлегатам з'езду. Таму, калі пачалі вылучаць кандыдатуру на VIII Усерасійскі з'езд Саветаў, Мітрафан Мінін быў названы адным з першых.

Як толькі да воласці дайшла гэта вестка, дом Мініна ператварыўся ў грамадскі клуб: дзверы не зачыняліся з раніцы да цямна, Людзі заходзілі пагутарыць аб жыццёвых справах, аб цяжкасцях, якія прынесла інтэрвенцыя.

— Едзь, Мітрафан, у Маскву. Можна сустрэнецца з Леніным і Калініным, раскажы аб усім, паглядзі, як там і што, — казалі суседзі.

— Добра, — сказаў Мінін, а сам думаў: «Не так проста, напэўна, сустрэцца з Леніным».

Першыя гадзіны знаходжання ў Маскве, баявы настрой дэлегатаў з'езду, сустрэчы з Калініным натхнілі Мініна, дапамаглі яму ўсвядоміць і адчуць магутнасць улады рабочых і сялян. Асаблівае ўражанне на Мініна зрабіў Ул. І. Ленін. Гэта быў нейкі незвычайны чалавек. Выступаючы, ён гаварыў іменна тое, аб чым думаў сялянін з Лясковіцкай воласці. Усё сказанае Леніным Мінін добра разумее. Разумелі яго і ўсе дэлегаты VIII Усерасійскага з'езду Саветаў. Гэта было відаць па іх узбуджаных тварах, выступленнях, гарачых спрэчках у перапынках, шчырых апладысмантах правядура. Уладзімір Ільіч не ўтойваў цяжкасцей, якія

перажывала краіна. Наадварот, ён падкрэсліваў іх, указваў шляхі, якія вялі да поспеху ў будаўніцтве новага жыцця.

Сваім добрым, праніклівым позіркам Ленін аглядаў залу і, быццам раячыся з дэлегатамі, гаварыў:

— Мы мелі поўны поспех у ваеннай галіне, і цяпер мы павінны падрыхтаваць такі ж поспех для задач больш цяжкіх, якія патрабуюць энтузіязму і самаададнасці ад велізарнай большасці рабочых і сялян.

У гэтым месцы прамову Ул. І. Леніна спыніў шум адабрэння. «Правільна гаворыць», — сказаў сусед Мініну. «Усё праўда», — падтрымаў яго Мінін. А Уладзімір Ільіч працягваў выступленне. Канец яго прамовы, дзе ён ставіў перад рабочымі і сялянамі канкрэтныя задачы аднаўлення краіны, запомніўся Мініну на ўсё жыццё.

І ў цяжкай дарозе, і па прыездзе ў Маскву Мініна не пакідала думка пагаварыць з Леніным асабіста. Але Леніна няспынна акружалі людзі. Усё вырашылася нечакана і проста.

У час перапынку Мінін аказаўся побач з Леніным, які гутарыў з нейкім таварышам. «Будзь што будзе, падыйду», — рашыў Мінін і накіраваўся да айна, дзе стаў Ул. І. Ленін. Пачакаў, пакуль Уладзімір Ільіч скончыць размову.

— Мінін Мітрафан, сялянін з Лясковіцкай воласці Бабруйскага павета, — адрэкамэндаваўся ён.

Ул. І. Ленін адразу ж павярнуўся да яго і пачаў уважліва слухаць. Мінін, забыўшыся аб сваіх ранейшых планах, выклаў у беспарадку ўсё зараз: і аб цяжкасцях сялянскага жыцця пасля вайны, і

аб беднасці іх землякоў, і аб злачынствах інтэрвентаў. Ленін, не перабіваючы яго, ківаў галавой. Толькі пераканаўшыся, што Мінін выказаўся, ён спачувальна сказаў, што ведае аб гэтым. Але трэба ўсім дружна ўзяцца за работу, і ўсё будзе паступова аббудавана.

Потым Уладзімір Ільіч спытаў, як жыць сям'я, што думаюць аб харчразаверсцях, як ставяцца да новых законаў Савецкай дзяржавы. Развітваючыся, Ленін дастаў бланк і запісаў дакладны адрас Мініна.

Сваёй радасцю сустрэчы з Уладзімірам Ільічам Мінін рашыў неадкладна падзяліцца з землякамі.

«...Бачыў таварыша Леніна. Сказаў яму пра нашу жыццё. Ветлівы таварыш — запісаў у кніжку мой адрас... Моцна та стойце за Савецкую ўладу», — прачытаў ён сваю тэлеграму.

«Не складна, але затое праўда», — супакой сьме Мінін. Гэта сустрэча з вялікім чалавекам зрабіла на яго незабыўнае ўражанне.

Вось уласна, і ўся гісторыя аб сустрэчы простага беларускага сяляніна з прывядыром пралетарскай рэвалюцыі.

Застаецца толькі дадаць наступнае:

22 снежня 1920 года, гэта значыць у дзень адкрыцця VIII Усерасійскага з'езду Саветаў, на нарадзе беспартыйных сялян, дэлегатаў з'езду, Ул. І. Ленін зрабіў заўвагу членам ЦК і наркомам:

«На беспартыйным сходзе з Беларусі (Мінскай губерні); солі, жалеза і ўсяго, каб засеяць усю зямлю. Трэба даць. Больш гаварыць не буду».

В. ЯКУТАУ,
кандыдат гістарычных навук.

USSR is Loyal to the Policy of Peace and International Friendship

THE basic principles of socialist foreign policy were formulated by Lenin and proclaimed in numerous documents written by him, beginning with the epochal Decree on Peace, adopted in October 1917 at the Second All-Russia Congress of Soviets.

The Leninist principles of foreign policy are internationalism in relations with peoples fighting against imperialism and colonialism, and peaceful coexistence in relations with capitalist states.

For more than half a century these principles have formed the basis of Soviet foreign policy. The Communist Party and Soviet Government have never retreated from these principles, and this constitutes one of the basic reasons for its success and effectiveness.

Lenin used to say, with pride, that the peoples of the Soviet Union have the privilege of building a state ruled by a class which will deliver mankind from imperialist wars.

Not only did Lenin lay the theoretical foundation of Soviet foreign policy, but he directed the creation of the machinery of Soviet diplomacy, and left examples of the socialist art of diplomacy. Under his guidance the Soviet Government, working in a most complicated external and internal political situation, managed to withdraw Russia from World War I, and to preserve the gains of the Great October Revolution. Lenin successfully guided Soviet diplomacy when imperialist interventionist countries marched upon Soviet Russia. Lenin's persistent struggle for peace was one of the more important factors contributing to the victory of the Soviet land in the Civil War, and during the years of foreign intervention. The Soviet country, overcoming the stubborn resistance of the imperialists, managed to conclude peace with its neighbours, extended a hand of peace and friendship to the peoples of the East, and repeatedly demonstrated preparedness for equal and mutually advantageous cooperation with all countries. «We have done everything to prove» our desire for peace, Lenin said.

When he passed away, hopes

By Vladimir TRUKHANOVSKY,
Corresponding Member of the
USSR Academy of Sciences

appeared in the hostile imperialist camp that Soviet foreign policy would become less effective. Bourgeois politicians could not understand that there was the Communist Party, built by Lenin, which continued to lead the country along his road. At the time, one of the finest diplomats of Lenin's schooling, Georgy Chicherin said: «Lenin has mapped out the road for us which we are following, and shall continue to follow. The main idea of our policy, which we are stressing repeatedly, is the idea of peace. We ourselves wish peace and want to facilitate universal peace».

The second half of the twenties and the thirties were marked by an active Soviet struggle for international peace and friendship. The establishment of diplomatic relations with a number of large and medium states, constructive proposals on disarmament, activity in the League of Nations, the proclamation of the idea of collective security, and the persistent efforts towards its implementation, action in defence of victims of aggression and of the peoples who fought for their national and social liberation (in China and Spain) — all comprise striking pages in the peace-loving foreign policy of the land of socialism. If this policy at the end of the thirties did not lead to the curbing of the aggressive powers, and did not prevent World War II, it was only because the Soviet efforts for the preservation of peace were torpedoed by the imperialists in Britain, France and the United States, who strove to plot the attack of fascist powers upon our socialist country.

AGGRESSORS AND THEIR PATRONS MISCALCULATED

WORLD War II failed to justify the hopes of those who started it, and those who did nothing to prevent it. The Soviet Union emerged from the war stronger than it was before, and with an enhanced international role, which meant that the

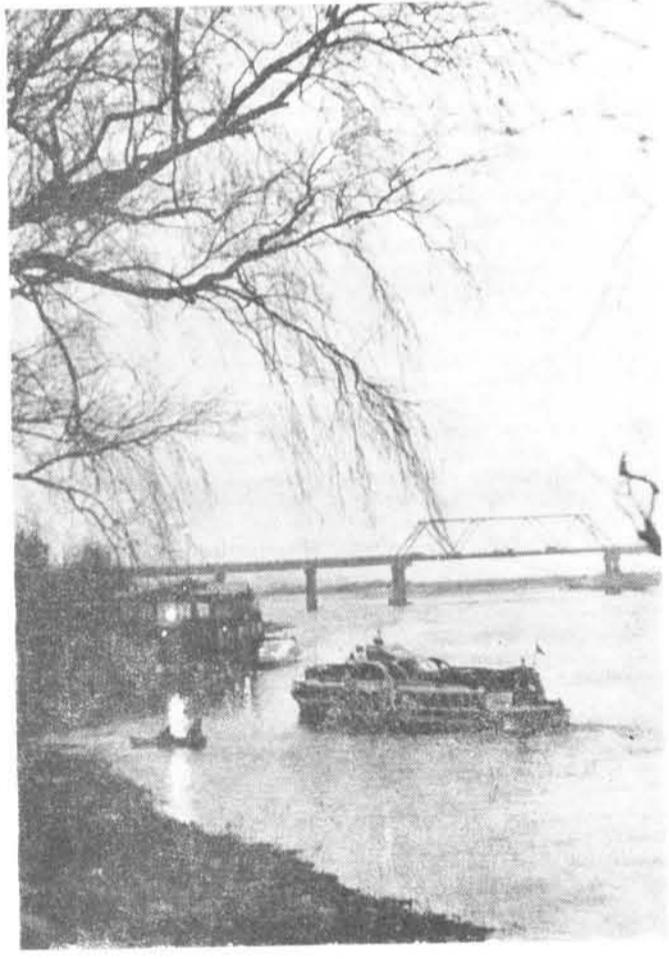
opportunities for the Soviet peace-seeking foreign policy became greater.

In a short time the nations will observe the 25th anniversary of the routing of Germany and its allies by the forces of the Soviet Union and its partners in the anti-Hitler coalition. Those were difficult years. The world is now stocked with arms more than ever before, and these weapons are of tremendous destructive capacity. The imperialists have built up a system of military and political blocs and alliances, whose objective has been the preparation of war to check the triumphant march of socialism, and to reverse the march of history. There are plenty of hotheads in the imperialist camp who are prepared to hurl mankind into another world war. We have heard many calls from the imperialist world for a preventive war against socialism. And if, not withstanding all this, the people live in an atmosphere, though of tension and «small», «local» wars, but not in one of world war, they owe this above all to the peace-loving foreign policy of the Soviet Union and the other socialist states. The Soviet Union and the countries of socialism are insistently combatting the menace of another world war, and are fighting for the liquidation of imperialist aggression perpetrated in different parts of the world.

Lenin used to say that to ensure peace one has to act, not to indulge in lip-service to peace; there should be «the greatest possible number of the simplest and most obvious decisions and measures that would certainly lead to peace». At present, the Lenin foreign policy of the USSR, the policy of peace and friendship among peoples is expressed in a great number of concrete actions of Soviet diplomacy, both large and small. The more important of them are the proposals on European security, on establishing a collective security system in Asia, and on measures for disarmament.

(To be continued.)

Голас Радзімы
№ 18 [1127]

На Прыпяці.

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

НИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Тысячи выходцев из России живут в Соединенных Штатах. В разное время и по разным причинам покинули они Родину. Но ни тяготы жизни на чужбине, ни долгие годы разлуки не погасили их любовь к Отчизне, к родному народу.

Первую волну эмиграции составляли в большинстве своем крестьяне и батраки, уезжавшие из России в поисках куска хлеба, которого дома не хватало. Многие пережили эти люди. Тяжело работали за самую низкую плату, вместе с американскими рабочими боролись за увеличение заработной платы и улучшение условий труда. Воспользовавшись плодами этой борьбы, которой было отдано столько сил и средств, большинство не смогло — подоспела старость. Эти люди всегда были и остаются патриотами своей Родины.

В годы революции и гражданской войны Россию покинули дворяне, коммерсанты, военные — те, кто не принял рево-

люцию. Но грянула вторая мировая война, основная тяжесть которой легла на плечи советских людей. Их героическая борьба заставила многих эмигрантов другими глазами взглянуть на свою Родину, признать строй, обеспечивший победу в Великой Отечественной войне.

В результате этой войны в странах Европы и Америки оказалось много советских граждан — узников в фашистскую Германию, военнопленных. Но были такие, что бежали на Запад, спасаясь от возмездия за преступления, совершенные на оккупированной гитлеровцами земле. Они знают, что возврата на Родину им нет, и клеветают на Советский Союз. На этой клевете некоторые неплохо зарабатывают, имеют дома, автомобили. Но от тоски по Родине нельзя избавиться ни за какие деньги.

Гордей БУСЬКО.

США.

3 ПЕРШАЙ МАТЧЫНАЙ КАЗКІ

— Раскажыце, калі ласка, якія тэмы і праблемы знаходзяць адлюстраванне ў беларускай дзіцячай літаратуры? Якія кніжкі для дзяцей сёлета ўжо выйшлі ў друку і што яшчэ будзе выдадзена да канца года?

З такімі пытаннямі карэспандэнт «Голасу Радзімы» звярнуўся да загадчыка рэдакцыі дзіцячай літаратуры выдавецтва «Беларусь», пісьменніка Аркадзя МАРЦІНО ВІЧА.

— Цяжка знайсці больш адказную справу, чым стварэнне літаратуры для дзяцей, — пачаў свой расказ Аркадзь Нікіфаравіч. — Кніжка ўваходзіць у жыццё дзіцяці з самага маленства. «Мама, пачытай!» — просіць сын ці дачка, ледзь навучыцца гаварыць, і чую старую, як свет, казку пра рэпку, Чырвоную Шапачку, пра хітрыкі даўгахвостай лісіцы і няўдачы драпежніка-ваўка. Малыя пачынае разумець, што існуе добра і зло, ён хвалюецца і радуецца, калі перамагае справядлівасць. Чалавек расце, набіраецца розуму, і кніжкі, якія ён чытае, становяцца больш сур'ёзнымі, разнастайнымі. Яны дапамагаюць пазнаваць жыццё, наваколны свет, знаёмяць з гісторыяй, прыродай, багатымі роднай зямлі. Кнігі становяцца дарадчыкамі, дапамагаюць знайсці адказ на складаныя пытанні, становяцца сябрамі да канца нашых дзён. Яны вучаць любіць Радзіму, выхоўваюць добрату і сумленнасць, пачуццё грамадскага абавязку і нявінёцтва да ворагаў.

Сёлета юны беларускі чытач атрымае многа цікавых маляўніча аформленых кніжак. Выдаючы творы сучасных пісьменнікаў, мы не забываемся пра скарбніцу народнай творчасці. «З рога ўсяго многа» — добра ілюстраваны, прыгожа выдадзены зборнік беларускіх народных казак, гераічных і фантастычных. Гэтыя казкі апрацоўвалі Я. Коласа, А. Якімовіч, М. Клімковіч.

У серыі «Казка за казкай» выпушчана дзесяць кніжак-малютак беларускіх народных казак, ілюстраваных цудоўнымі каларовымі малюнкамі Н. Паплаўскай. Агульны тыраж гэтай кнігі складае мільён экзэмпляраў. Штогод выдаюцца казкі народаў братніх савецкіх рэспублік, а таксама народных казкі замежных краін.

Янка Купала і Якуб Колас, Кузьма Чорны і Міхась Лынькоў, Эдзі Агняцвіц і Алесь Якімовіч, Максім Танк і Іван Шамякін пісалі і пішуць кніжкі для дзяцей. Іх творы ўключаны ў план выпуску літаратуры на 1970 год. Дзеці ўжо чытаюць кнігу «Раніца ў пядзельку» Якуба Коласа, у якую ўвайшло амаль усё, напісанае народным паэтам для маленькіх чытачоў.

Сярод кніжак, што выйдучь у свет сёлета, многа твораў, прысвечаных Ул. І. Леніну. Гэта новая апавесць

І. Шамякіна, зборнік П. Ткачова «Вішнёвая кветка», які ўжо выдаваўся на беларускай і рускай мовах. У вытворчасці знаходзяцца кніжкі аб Леніну, перакладзеныя з рускай і украінскай моваў: апавяданні С. Аляксеева «Сакрэтная просьба», веравання наведы В. Бычко «Сустрэча з рэвалюцыяй», апавесць «Тры тыдні спакою» М. Прыляжэвай.

Ніколі не забудзе беларускі народ цяжкіх выпрабаванняў, што выпалі на яго долю ў гады другой сусветнай вайны. Ніколі не перастаюць ён ганарыцца ратнымі подвігамі сваіх лепшых сыноў і дачок, якія адстаялі свабоду Бацькаўшчыны. Барацьба была ўсенароднай, у ёй прымалі ўдзел не толькі дарослыя, але і падлеткі і нават дзеці.

«Ніколі не забудзем» — так называецца зборнік, напісаны дзецьмі аб перакытым у гады гітлераўскай акупацыі. Кніжка з'явілася адразу пасля вайны і з той пары выдавалася не аднойчы.

Два гады назад кніга І. Сяркова «Мы з Санькам у тыле ворага» была адзначана прэміяй на рэспубліканскім конкурсе. Апавесць расказвала аб беларускай вёсцы, знішчонай гітлераўцамі, аб вызломленні духу савецкіх людзей. Герой яе палюбіўся чытачам. Сёлета кніга зноў выйшла ў свет.

Аб вайне і дзеях расказваюць творы Я. Курто «Шумей Нягневіцкі лес», новая серыя невялікіх кніжак пра юных герояў «З арлінага племені», Шэсьменнік В. Марозаў расказа аб Героію Савецкага Саюза Марату Казею і аб былым партызан-падлетку Ваню Савольчыку, які ў мірны час за выдатную працу быў удастоены звання Героя Сацыялістычнай Працы.

Цікавая і слаўная гісторыя беларускага праю, але не мен-

най увагі заслугоўвае і наша сённяшняе жыццё. У зборніку «Слова пра родны кут» праявілі і паэты расказваюць пра родныя мясціны, перамяшчэнні, што адбыліся ў іх за гады народнай улады, пібыта разгортваюць перад чытачом карту рэспублікі, на якой геаграфічныя знакі і сімвалы ператвараюцца ў старонкі летапісу баявых і працоўных подвігаў беларускага народа.

Жыццё і вучобе дзяцей прысвечаны кніжкі «Сонечны круг» М. Герцапа, «Тайна аднаго звання» А. Пальчэўскага, «Шкляная нітка» А. Савіцкага, «Рэха» М. Ваданосава і іншыя.

Фантастычныя апавяданні В. Шыціка складуць зборнік «Парскі за кармой». Яны расказваюць аб мужных касманаўтах, якія праз усе выпрабаванні пранеслі сваю чалавечую годнасць, не забываючы аб адказнасці, якую ўзялі на сябе перад Радзімай, Зямлёй.

Ёсць у плане так званы пазнавальны аддзел. Шэсьменнікі, журналісты расказваюць у кніжках аб прыродзе Палесся, аб тым, як была знойдзена беларуская нафта.

У заключэнне граба скажыць аб перакладах з моваў народаў Савецкага Саюза і замежных краін.

З сёлетніх такіх выданняў можна назваць апавесці-казкі: «Кароль Маюсь І» польскага пісьменніка і педагога Януша Корчака, «Маленькі прынец» французскага пісьменніка А. Сент-Экзюперы, «Жыў-быў хлопчык» балгарскага пісьменніка А. Стаянава.

У вестыбюлі Рэспубліканскага дома культуры на Брэстчыне.

ДАБРЫЯНЫ

СА ЗБОРНІКА «ПАЛЕСКІЯ НАВЕЛЫ»

Ледзь чутна стукваюць колы... За акном вагона, як ахапіць вокам, раскінула неабсяжныя крылы зялёнае мора. Відаць нядаўна скошаныя лугі, стажкі сена, масівы нізкарослага алейніку, астраўкі бярозак.

Палессе!
Мікалай Іванавіч добра ведае гэты край. Аб'ехаў яго на экспедыцыйных машынах, абышоў з цяжкім рукавом за плячыма ўздоўж звілістых палескіх рачул.

«Цяжка разлучацца з гэтым краем, — думае Мікалай Іванавіч. — Тым больш — назаўсёды».

Інжынер міжволі перабірае ў памяці многія абставіны, якія прымуслі яго разлучыцца з працай у экспедыцыі. Трохгадовая дачушка Анота... Як даўно ён яе не бачыў! А лісты жонкі? Цэлыя пачкі жаласлівых, поўных дакору лістоў...

— Ці не праўда, прыгожа?! Гэта сусед па купэ — чырванашчокі сівы мужчына ў шэрай світцы.

— І не проста прыгожы край, — працягваў ён. — Тут што ні крок — легенда. Нядаўна мне расказалі адну цікавую гісторыю.

«Было гэта даўно, — пачаў мужчына. — Людзі тады яшчэ не ведалі, што такое электрычнасць і аўтамашына, не ўмелі карыстацца нават звычайнай пілой.

Але паны на свеце ўжо былі. Яны захапілі лепшыя землі, пабудавалі харомы, завялі стражу.

Недалёка ад тых мясцін, дзе працякае рака Пчолка, жыў багаты пан па прозвішчу Гарыль. І быў у яго парабак Ян.

Не меў Ян ні хаты, ні зямлі. Але, як гаворыцца ў прымаўцы: беднасць — не загана. Вялікай душы быў гэты чалавек. Сустрэне на вуліцы дзіця — саступіць дарогу, убачыць падбітую птушку — падбярэ, дыханнем сагрэе. Сам недаецць, але апошні кавалак хлеба аддасць жабраку. За ўсё гэта і празвалі Яна Добрым — Добры Ян.

Быў задаволены сваім халопам і вяльможны пан. І не дзіва: Добры Ян раней за ўсіх выходзіў на работу і пазней за ўсіх вяртаўся дадому.

Паклікаў аднойчы пан Добрага Яна да сябе і кажа:

— Ты старанна працуеш, Добры Ян. На тых загонах, якія ты засяваеш, вырастае самае высокае жыта, а коні, якіх ты даглядаеш, самыя сытыя і выносливыя. Я рашыў узнагародзіць цябе, Добры Ян. Калі табе споўніцца шасцьдзесят гадоў, ты атрымаеш пяць дзесяці зямлі і пару добрых коней.

— Вяльможны пане, — адказаў Добры Ян, — але мне цяпер толькі трыццаць. Ці дачакаюся я тваёй узнагароды?

— Будзь цяперлівы! — адказаў пан.

Час ішоў... Ад цямна да цямна гнуў спіну Добры Ян на панскіх палатках. Араў, сеяў, валіў дрэвы, выносіў копы сена з багны. З кожным годам усё менш

заставалася ў яго моцы, усё часцей і часцей прыходзілі хваробы. І вось аднойчы Ян зусім зачядукаў. Калі пан даведаўся, што яго парабак не выйшоў на работу, то раз'юшаны ўварваўся ў Янову каморку.

— Добры Ян, — закрычаў ён, — табе толькі пяцьдзесят гадоў, а ты ўжо не можаш працаваць! Які сорам! Ідзі, ты мне больш не патрэбен!

Разам з Добрым Янам пакінула панскі двор і трыццацігадовая служанка Марыся.

Праз колькі тыдняў на балотыстым беразе Пчолкі з'явілася маленькая хата, складзеная з тонкіх бяровенняў. Каля хаткі той падарожнікі, кажучы, бачылі Добрага Яна і Марысю.

З таго часу і стаіць на маляўнічым беразе Пчолкі вёска Дабрыяны. І ўсе жыхары яе — нашчадкі Добрага Яна.

Цяжка жылося гэтым людзям. Голад з веку ў век быў іх спадарожнікам. Цэлымі сотнямі касілі балотных людзей хваробы. Малярыя, каўтун, жаўтуха... Каб пракарміцца, адваіваць у балот лапінку зямлі, нашчадкі Добрага Яна па пояс у вадзе капалі канавы, высыкалі кусты.

Але праходзіла два-тры гады, і неглыбокія канавы заплывалі глеем, зарасталі травой, на расчышчаныя мясціны зноў наступалі кусты. І так з году ў год, з веку ў век...

— Я забыўся вам сказаць, — праз некаторы час зноў загаварыў мужчына, — што гэта легенда мае, так сказаць, фактычную аснову. Вёска Дабрыяны ёсць на самай справе. Дарэчы, яна знаходзіцца ў раёне, дзе я працую землепарадчыкам.

І, зірнуўшы ў акно, дадаў:

— І што вы думаеце, гэтую вёску да цяпершняга часу абступае балота. Можна сотню разоў я звяртаўся ў раён, каб прыслалі інжынера-разведвальніка. Дык не! Гавораць: пакуль што не можам.

Апошнія словы вывелі Мікалая Іванавіча з задумлення. Ён кінуў на землепарадчыка востры погляд, нахмурыўся.

— Як гэта не могуць?
— Вось так і не могуць, — развёў рукамі сівы.

Два чалавекі ў высокіх ботах і футрах ідуць па траскучым лёдзе Пчолкі. Снег яшчэ тоўстым пластом укрывае берагі, але лёд ужо стаў мокры і слізкі.

Адзін чалавек паслізнуўся і ледзь не выпусціў з рук трохногі тэадаліт. Але спадарожнік спрытна падтрымаў яго. Мужчыны выдзёблі ў лёдзе тры невялікія ямки і ўладкавалі інструмент.

— Пачнём, Сяргей Вікенцевіч, — сказаў адзін.

— Пара, Мікалай Іванавіч, — адказаў другі.

У блакітных шкельцах тэадаліта бегалі проміні сонца. І дабрыянаўцы, што бачылі гэтых людзей, тады яшчэ не ведалі, што той сакавіцкі дзень стане шчаслівым працягам палескай легенды.

Ул. АЛЯХНОВІЧ.

Гэтыя кніжкі — «Раніца ў пядзельку» Я. Коласа, «Дзе начуе сонца» Ул. Юрзвіча і «Вяселья дзятлікі» С. Шушкевіча — выпушчаны выдавецтва «Беларусь».

На Волзе

На Волзе непагадзь.
Ляжыць на беразе пырскі,
над Волгай не змайкае
ветру свіст.
Завулкамі купецкага Сямбірска
ідзе на стромкі бераг
гімназіст.

Яму ад нараджэння дарагая
вялікая расійская рака.
Ён бачыць, як у змроку
дагарае
на тым баку агеньчык рыбака.

Ён бачыць, як у непагадзь
і спеку
на узбярэжжах рыбакі снуюць,
ён чую, як над Волгаю
шырокай
да поўначы «Дубінушкы»
плячэць.

Ён бачыць, вочы знеўня і шый
у пісягах ад мулкага ярма.
Яму здаецца, што уся Расія
прыйшла сюды,
а ёй канца няма;

няма канца і ліку цяжкім
стратам
і песням пра пакуты і бяду,
няма канца і тым, што —
брат за братам —
на знафог, на катаргу ідуць.

Яны праходзіць, скутыя
у пары,
з узнятаю высока галавой...
Гарцуюць захмялялія
жандары,
і туліцца ад халаду канвой.
Глядзіць услед хланчук
каржакаваты,

і бліскаюць агеньчыкі ў вачах.
Ён найтарае сам сабе.

як клітаў:
«Мы адшукаем самы пэўны
шлях».

Стаіць хланчук на беразе
высокім
вялікае расійскае ракі,
чуваць у змроку змораныя
крокі,
і ён сціскае моцна кулакі.

Над Волгаю заняўся зодак
сіні,
над Волгай непагадзь,
над Волгай ветру свіст.
Глядзіць і бачыць заўтрае Расіі
пакуль што неведомы гімназіст.

Сяргей ГРАХОУСКИ

ОКОЛО Адель хлопотал врач — она лежала, стиснув зубы, бледная до синевы. И надо же, именно в это время прикатил оберштурмбанфюрер Фердинанд. Увидев сестру в растерзанном виде — шиньон на боку, платье разорвано, — холодно сказал Власову:

— Мне очень неприятно, генерал, что вы не смогли избавиться Адель от оскорблений...

Фрау Беллинберг закрыла глаза, вздохнула и попросила брата:

— Увези меня отсюда...

Власов отдавал себе отчет, чем пахнет происшествие с Аделью. Братец должен кому следует! Друзей у Адели много, сама говорила, какие персоны в дом запросто заглядывали. Это, конечно, не столько к ней, сколько к мужу. Покойник, понятно, есть покойник, многие помнят лишь до кремации, и вдова не группенфюрер, а вдова, но все же нежелательный шум может возникнуть. Взглянула злостью на Ильзу Керстень: «Приперлась, стерва...» Хотя, если откровенно, фрау Беллинберг не тот товар... Ильза — это товар! Не могла, дура, повременить... Сам бы приехал... А теперь жди неприятностей...

Унтерштурмфюрер Макс Вейдемани считал, что ему здорово повезло — сидеть он рядом с шофером на своем обычном месте, и панихиду служили бы не по группенфюреру Беллинбергу, а по нему, переводчику Вейдемани. Но группенфюрер сел рядом с водителем, понятно, не предполагая, что машина наскочит на заложенную партизанами противотанковую мину. Как бы там ни было — герр Беллинберг лежит в земле, а Макс ходит по земле, правда, с протезом вместо левой, оторванной ступни.

Сначала Вейдемани освободили от дальнейшего пребывания во фронтовых частях, а затем уволили из СС совсем.

Конечно, на первых порах это было прискорбно, огорчительно. Но Вейдемани был баварец, а не пруссак, и, хотя к военной службе относился с уважением, он вскоре совершенно здраво рассудил, что совсем неплохо на память о группенфюрере СС Беллинберге получить его вдову, его именные, его неплохую картинную галерею, тем более что фрау Беллинберг ему нравилась еще при жизни начальника. Мечты Макса сначала подогревались ласковыми взглядами Адели, а позднее и более оцутыми знаками внимания.

И вдруг, черт его побери, появился жених — сбегавший от русских долговязый, очкастый генерал Власов. Макс долго рассматривал портрет Власова в «Ангрифе» и жаловался своей маме: «Не понимаю, что она в нем нашла!»

Еще не видя Власова, Макс заочно возненавидел «этого предателя» всей своей маленькой, узловой самодушной душой. Он еще надеялся, что помолвка, может быть, расстроится: не дадут разрешения, Адель одумается, наконец, ухлопают Власова...

Макс во многом, если не во всем, внял Фердинанду: «Это ему, наверное, нужно!»

Боже мой, как обрадовался Макс, когда Фердинанд привез в именные грустную, покорную Адель с сныком под левым глазом. Боже ты мой, какой это был замечательный, чудесный вечер! Фердинанд уехал, а Макс с Аделью остались вдвоем, не считая, понятно, прислуги и многочисленных работниц со знаком «ОСТ» на груди.

Адель лежала на широкой супружеской кровати, приве-

зенной Беллинбергом из Франции, и молчала, только изредка просила Макса окурить в примочку компрессную салфетку. А Макс говорил, говорил.

Макс ушел от Адели утром, больше чем когда-либо уверенный, что из управляющего именем он превратится в хозяина. В этот день он почти не хромал, ходил без палки.

Две недели счастья закончились катастрофой. Вечером Адель была мила, ласкова, а утром, снимая ночную рубашку, нанесла удар.

— Дорогой Макс, распорядитесь... Ко мне сегодня придет генерал Власов.

Вейдемани сначала подумал, что ослышался. Побледнев, спросил:

вой танковой армией Макена?»

Козихина зло бросила: — Краденое легко дарить. Переставляя стремянку, сказала:

— А ты, Варька, врешь, что была продавицей. Я понимаю, от немцев-гадов можно и надо скрываться. А зачем тебе от меня прятаться? Что я — капо? Такая, как ты, несчастная, вместе горе мыкаем.

— С чего ты взяла? Я ничего не скрываю.

— Ты с образованием. Я вижу. Немецкий легко выучила, и вообще.

— Я среднюю школу с медалью кончила. Мечтала стать врачом. Провалилась на экзамене по химии, схватила тройку, а конкурс был дай

Все блещит. Я желаю тебя немного благодарить...

Вейдемани вынул из кармана конфету.

— Бери! Ну, что же ты? Подойди и возьми мой подарок.

— Спасибо. Я не люблю конфет.

Вейдемани засмеялся. — Первый раз слышу, чтобы фрейлен не любила сладкого... Ты просто не хочешь моей конфеты. Ну, подойди. Возьми... Я принесу тебе пирожное, даже два.

— Я не люблю ничего сладкого...

— Я принесу горького. Иди ко мне...

Вейдемани схватил Рябинину за руки.

— Слушай внимательно, Рябинина. Сегодня ночью

В небольшой гостиной, которую все в доме называли «голубой», навстречу Вейдемани поднялся молодой офицер. Фрау Беллинберг любезно представила Вейдемани:

— Мой управляющий герр Вейдемани.

— Очень приятно. Поручик Астафьев. Благодарю вас, фрау Беллинберг.

— Я думаю, вам лучше поговорить без меня, — сказала Беллинберг и вышла.

— Слушаю, поручик, чем могу быть полезен?

Астафьев глянул на часы. — Сегодня, через пять часов и сорок пять минут, сюда прибудет генерал-лейтенант Власов.

— Мы рады встретить генерала...

— Я уполномочен проверить, соответствует ли здешняя обстановка безопасности генерал-лейтенанта Власова.

— Возможно, вы не знаете, что этот дом принадлежит вдове группенфюрера СС и что ее брат...

— Мне все известно. И тем не менее я обязан...

Астафьев строго посмотрел на Вейдеманиа:

— Прошу полный список лиц, имеющих доступ в комнаты, план всего дома, потом осмотрим территорию.

Астафьев совсем замучил управляющего вопросом, но Вейдемани был доволен: «Интересно!» Вспомнилась служба у группенфюрера СС Беллинберга: «Этот русский поручик умеет работать!»

Осматривая помещение для восточных рабочих, поручик отметил чистоту, потом долго беседовал с Козихиной, посмеялся ее веселым ответам.

Вейдемани успел незаметно шепнуть Рябинину:

— После полуночи! — И сунул в карман конфету.

Поручик через два часа слегка закурил и сел в машину. Козырял Вейдемани и напомнил:

— Передайте фрау Беллинберг — генерал прибудет в восемнадцать ноль-ноль...

Фрау Беллинберг встретила Вейдеманиа милой улыбкой:

— Проводили?

Вейдемани решил надуться: «Я ей покажу!»

— Еле уехал! Это непостижимо! В дом группенфюрера СС приезжают русские! И за чем?! Подвергать меня допросу!

— Не надо волноваться, Макс. Это вредно.

Но Вейдемани «завелся». Он это любил и быстро входил в роль.

— Я уже не могу волноваться, дорогая Адель. Я волновался, когда там, в России, потерял вашего мужа, который так любил и ценил меня. Я волновался, когда мне отделили ногу, — я не знал, как буду жить дальше. Я потерял веру во все — в людей, в любовь, в дружбу, когда узнал, что вы собираетесь замуж. Группенфюрер перевернется в гробу. Его жена выходит за русского...

— Ты не точен в определениях. Не жена, а вдова. Это совсем иное — вдова...

— Променять вашего мужа на эту сутулую русскую гориллу!

— Ты снова не точен в определениях, дорогой Макс. Променять можно что-нибудь существующее, а мой муж, к сожалению, увы, как это ни печально, не существует. И герр Власов не сутулый. Если хочешь знать, я жертва. Да, да, жертва... Мы, германские женщины, умеем вместе с вами, мужчинами, нести ответственность за судьбы рейха! Мое замужество необходимо Германии! Это не просто брак, это политический союз...

— Надо было этой горилле подложить другую жертву...

— Почему другую?

Вейдемани опустился на колени, поцеловал Адели руки.

(Продолжение следует).

Арк. ВАСИЛЬЕВ

— Кто придет?

— Я сказала... Генерал Власов. — Глаза строгие, тон ледяной.

— Но вы же...

— Я надеюсь, Макс, что все будет приготовлено хорошо.

— Безусловно, фрау Беллинберг, все будет достойно вас...

— Я не сомневалась, герр Вейдемани.

Боже ты мой, как досталось в этот день не только осторженным, острасткишше, остоваонной бригаде, но и своим — поварихе Гертруде и кондитеру Розе.

В картинной галерее работали две острабочие: Козихина — личный номер 101427 и Рябинина — номер 113716. Обе в синих халатах, в белых нитяных чулках — фрау Беллинберг запретила острабочницам входить в дом в своей одежде.

Сначала натерли паркет и, хотя дьявольски устали, принялись обметать пыль.

— Очень уж ты стараешься, — с насмешкой сказала Козихина. — Протрешь до дыр...

Она, маленькая, худенькая, с коротко остриженными волосами, несмотря на свои двадцать три года, выглядела совсем подростком.

— Во-первых, фрау Беллинберг проверит, нет ли пыли, а во-вторых, я эту картину очень люблю.

— Картина как картина. Обыкновенная мазия.

Рябинина засмеялась.

— Сама ты мазия. Это Савицкий. Из Смоленского музея.

— Откуда тебе это известно?

— Посмотри на инвентарный номер. Они его даже снять не потрудились.

Козихина посмотрела на жестяной номерок, прибывший на внутренней стороне рамы, вслух прочла: «Смоленский областной музей».

— Убедилась?

— Вот сволочи!

— Громче кричи... Хочешь на Макса нарваться?

— А ну его, хромого дьявола...

Рябинина принялась за следующую картину. На раме виднелась металлическая табличка.

— Это тоже наша. Из Ростовского музея изобразительных искусств.

Прочла и перевела: «Дар группенфюреру СС Беллинбергу от командующего пер-

боже! Пошла с горя в торговую школу. Потом обленилась, да и поправилась — хорошо зарабатывала, особенно на дефиците. И муж прилично получал.

— Где он?

— Не знаю. Мы перед самой войной разошлись...

— А мой, если жив, воюет. И все-таки ты не продавица. Ты или артистка, или художница. В картинах разбираешься, и вообще. Все девки, как тебя привезли, сказали: «Артистка!» Я вот не скрываю: работала инструктором по физкультуре, занимала дома первое место по лыжам. А теперь белая негрятанка, рабыня...

— У всех нас положение одинаковое. Все мы рабыни...

— Чего это ты сегодня ночью ревели?

— Зубы разболелись.

— Опять врешь...

Рябинина сошла со стремянки. Выше Козихиной почти на голову, с огромными серо-зелеными глазами, с волнистыми каштановыми волосами, она и в халате выглядела красавицей.

— Удивляюсь, — сказала Козихина, — как тебя фрау Беллинберг приняла. Она всех мало-мальских симпатичных девчат немедленно обратно отсылает, держит только уродов вроде меня.

— Ты урод? Побольше бы таких уродов.

— Ни кожи, ни рожи! — решительно подвела итог Козихина. — Как она тебя не тронула?

— Она меня не видела. Меня привезли, когда ее дома не было.

— Макс привез? Это он для себя старался.

— Пусть только попробует!

— Ты не первая...

Козихина прислушалась.

— Скрипит... Сейчас появится, хромой черт...

Вошел Вейдемани. Протезом, поскрипывая протезом, сел в кресло. Сказал по-русски:

— Козихина, удались!

Козихина торопливо собрала щетки, начала укладывать в футляр пылесос.

— Иди! После...

Рябинина собрала в корзину разноцветную фланель, которой отбирала рамы.

— А ты останься... Козихина, марш, марш!

Вейдемани плотнее закрыл дверь и опять уселся в кресло.

— Добрый день, Рябинина. Вы очень хорошо поработали.

приходи в оранжерею. Рябинина заученно ответила:

— Восточные рабочие не имеют права отлучаться из места, отведенного им для ночлега. Виновные в нарушении порядка на первый раз подвергаются телесному наказанию, на второй раз арендатор обязан возратить злостного нарушителя в рабочий лагерь, где с ним будет поступлено по закону военного времени.

Вейдемани слушал, не переставая. Рябинина замолчала, попыталась освободить руки, но ничего не вышло — Вейдемани держал цепко.

— У тебя хорошая память, но ты пропустила важные слова: «Восточные рабочие не имеют права без разрешения арендатора отлучаться с места ночлега».

— Фрау Беллинберг мне не разрешала...

— Ты забыла, что я доверенное лицо арендатора и разрешаю тебе покинуть место ночлега. Мы с тобой немного посидим в оранжерее... Я принесу тебе два пирожных...

— Немецкий офицер может находиться с восточной рабочей исключительно во время допроса. Все остальное является безразличным, и виновные подлежат наказанию...

Вейдемани начал злиться, но виду не подал.

— Рябинина! Явитесь после полуночи на допрос в оранжерею. За меня не беспокойтесь, нас никто не увидит... Сегодня к фрау Беллинберг придет ее будущий супруг. Она будет занята...

Вбежала Козихина. Вейдемани отпустил руки Рябининной, строго сказал:

— Опять без предупреждения? Марш, марш!

— Извините, Макс Альфредович! Меня послала за вами фрау Беллинберг. К вам приехали...

— Скажи, что я сейчас приду... Постой, как ты меня назвала? Макс...

— Извините. Мы вас так между собой зовем. По-нашему, с отчеством.

— Это смешно! Макс Альфредович. Ну, иди.

Козихина озорно подмигнула Рябининной и убежала. Вейдемани снова схватил Рябинину за руки.

— Поняла? После полуночи. — Отпустил руки, погрозил. — Попробуй не прити...

Са скарбніцы беларускага мастацтва

Іван Стасевіч нарадзіўся ў 1929 годзе ў вёсцы Мядзведы Мінскай вобласці. Закончыў Мінскае мастацкае вучылішча і Маскоўскі дзяржаўны інстытут імя Сурыкава. Стасевіч цікавіць самымі актуальнымі тэмамі сучаснасці. Ён жыве ў краіне, знаёміцца з жывымі вялікімі будоўлямі. Карціна «Шахцёры Салігорска», якую вы бачыце на здымку, была напісана ў 1961 годзе і эканавалася на рэспубліканскай мастацкай выставе да 45-годдзя БССР. У ёй удала перададзены нафас працы, мужнасць беларускіх шахцёраў, якія ўзбунтаваліся ідуць на роднай зямлі.

ЗНОЙДЗЕНА

«ХРОНІКА

МАГІЛЁВА»

Як і кожны старажытны дакумент, што датычыць гісторыі Беларусі, з хваляваннем бярэ ў рукі гэту невялікую, пажайцелую ад часу кніжку. Адкрываю яе паўдагад і чытаю:

«Могілеў не толькі сілою і красою, но і багатствам был славен; в нем находилось много искусных разных мастеров, особенно слесарей, богатых купцов, ведущих торговлю с Киевскою, Дакцигом, Лейцигом, Ригою, Москвою и прочими городами. Торговле с Украиною служил большою помощию Днепр, по которому сплавлялись и доставлялись разные товары...»

Гэта — «Хроніка беларускага горада Магілёва», сабраная і пісаная Аляксандрам Трубініцкім, рэгентам Магілёўскай магідэбургіі, у другой палове XIX стагоддзя прыдожаная яго сынам, губернскаім сакратарым Міхаілам Трубініцкім. Дырэктар Магілёўскага гісторыка-краязнаўчага музея Іван Скарніцоў расказвае мне, што музей нядаўна набыў гэты каштоўны дакумент у аднаго маскоўскага кнігалюба.

«Хроніку» пачаў пісаць купецкі стараоста Трафім Сурта, абаніраючыся на паданні, польскія дакументы, граматы. Працягнулі яе наступныя магілёўскія гетмані: Юрый, Аляксандр, Міхаіл і Іван Трубініцкі. Пасля Сурты Юрый зрабіў першы запіс у 1701 годзе, а яго праўнук Іван адліны і «новіні» пісаў у 1861 годзе. «Хроніка» абарвалася.

Каб зберагчы «Хроніку» для гісторыі, магілёўскі стацкі саветнік Мікалай Гартыянскі перапісаў яе ў 1822 годзе і праз тры гады прадставіў у Гомель дзяржаўнаму канцлеру графу Румянцаву. Аднак папера была дрэнная, чарніла выціла, і таму Гартыянскі ў 1876 годзе перапісаў яе яшчэ раз, адначасова зрабіўшы пераклад з польскай на рускую мову. Ён выдаў яе ў Маскве ў 1887 годзе. У прызмове перакладчык пісаў, што «в это время самый подлинник, за смертию его владельца, не отыскан, и где находится неизвестно, и прежняя обветшавшая копия передана мною г. попечителю Виленского учебного округа тайному советнику Сергеевскому».

У Магілёўскім гісторыка-краязнаўчым музеі мне і накіралі «Хроніку» ў выданні Гартыянскага. У ёй многа цікавых звестак пра жыццё старажытнага беларускага горада. Вось некаторыя з іх:

«Около 1267 г. Заложен Могилевский замок с поселением при нем рыбаков».

«1320 г. Записан Могилев с волостию в польскую Хронику и с сего времени начал отдаваться в содержание старостам».

«1681 г., декабрь. На рождество Христово, по римскому календарю, появилась на небе большая комета и стояла несколько недель. В сем году на десятой неделе после св. Пасхи господствовали громы с перунами; под м. Кричином 113 штук убито рогатого скота, в селении Малитичах в озере побиты леици...»

«В 1700 г. на первой неделе с 9 до 11 часов были видимы на небе три солнца, одно выше, а два ниже, вроде треугольника... На сей феномен мы сами смотрели».

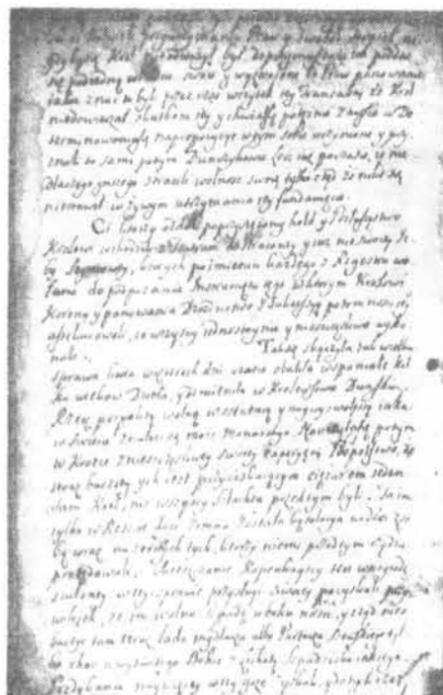
«Год 1706 был вообще несчастлив и тяжел для Могилева: переходы и проезды разных войск, строение мостов через Днепр, пребывание в городе знаменитых лиц, прибытие сборщиков и отправка депутатов подержали обывателей тяжким лигратам, которые подробно и описать трудно».

Гартыянскі дадаў, што арыгінал «Хронікі беларускага горада Магілёва» бісецледна знік. Такой думкі прытрымліваліся многія гісторыкі амаль сто гадоў. І вось нядаўна ён быў знойдзены.

Знайшоў яго магілёўскі краязнаўца Іеранім Філіпавіч. У Вільнюсе яму ўдалося знайсці, што арыгінал «Хронікі» знаходзіцца ў Польскай Народнай Рэспубліцы. Ён паехаў туды і адшукаў яго ў патомкаў Трубініцкіх. Іеранім Іосіфавіч зрабіў фотакопію арыгінала. Цяпер ён завяршае расшыфроўку «Хронікі». Аказалася, што Гартыянскі пераклаў яе не ўсю, што на старонках, пісаных Суртою і Трубініцкімі, маецца многа звестак пра Быхаў, Шклоў і іншыя беларускія, польскія і рускія гарады, а таксама памфлеты на некаторых палітычных дзяячоў таго часу. Усе гэтыя матэрыялы не ўвайшлі ў маскоўскае выданне Гартыянскага.

Так беларуская гісторыяграфія панаўнілася яшчэ адным каштоўным дакументам.

Ул. БЯГУН.

Старонка з «Хронікі Магілёва».

РЭСТАЎРАЦЫЯ ТУРГЕНЕЎСКАГА ПАРКУ

Мноства экскурсантаў з розных краін прыязджае ў цэнтр Расіі, на Арлоўскую зямлю ў Спаскае-Лутавінава, дзе жыву вялікі рускі пісьменнік Іван Тургенев. Гэты маёнтак яшчэ 21 верасня 1921 года быў аб'яўлены дзяржаўным запаведнікам. У 1937 годзе пачалася рэстаўрацыя сядзібы, каб надаць ёй выгляд 1881 года, калі тут у апошні раз быў Тургенев. Вайна з гітлераўцамі надоўга спыніла работы. Акупанты нанеслі вялікія страты запаведніку.

Пасля вайны рэстаўрацыя была працягнута. Закладзены фундамент галоўнага дома сядзібы, які згарэў яшчэ ў 1906

годзе, ідзе аднаўленне будынка Спаскай царквы.

Вялікія работы вядуцца ў парку. За многія гады аблічча яго змянілася. Складзены праект поўнай рэстаўрацыі ўсёй зялёнай тэрыторыі. Пры складанні праекта былі выкарыстаны фатаграфіі, малюнкi тургеневскіх часоў, а таксама ўспаміны спаска-лутавінаўскіх сялян-старажылаў. Натурныя даследаванні дапоўнілі карціну. Так, напрыклад, па старых, засыпаных зямлёй пнях было знойдзена месца, дзе расла любімая тургеневская елка «Два браты».

А. ЯНОЎСКІ.

ХАЦІНКА НА КУРЫНЫХ НОЖКАХ

«...Хацинка на куриных ножках стаіць без вокнаў, без дзвярэй». Казка? Не, лічаць кіраўнікі этнографіі. Аказваецца, да нядаўняга часу ў старажытных вяцкіх лясах сустракаліся дакладна такія ж хацинкі: без вокнаў і дзвярэй, на... курыных ножках. Так, прынамсі, выглядалі высокія пні з аголенымі карэннямі. На гэтых пнях (звычайна на двух) і будавалі некалі паляўнічыя ў самых глухих мясцінах маленькія домікі-скрыні, у якіх захоўвалі зброю і харчы, а таксама здабытыя трафеі.

Нядаўна выяўлена яшчэ адна хацина на курыных ножках. Толькі на гэты раз даволі прасторная, з вокнамі і дзвярыма. Дом гэты стаіць на ўскраіне вёскі Замежніца. Масіўны зруб трывала трымаецца на смалістых пнях. Зрублена хацина ў 1797 годзе. За ўвесь гэты час не адзін раз зношваўся дах, перараблялася печ, але трывала падтрымліваюць яе ўсё тыя ж курыныя ножкі, якія замянялі рускім умельцам каменныя фундаменты.

А. НИКІЦІН.

РАТУША ВЯРТАЕЦА У XV СТАГОДДЗЕ

Талінская ратуша — адна з самых монументальных і старажытых ва ўсёй Паўночнай Еўропе. Яе вежу вянчае вядомы флюгер «Стары Тоомас» — фігура воіна, выразаная з ліставай медзі. Ратуша ўжо рэстаўрыравалася дзесяць гадоў назад. Тады ёй вярнулі толькі ранейшы вонкавы выгляд XV стагоддзя. Адноўлены ў першапачатковым выглядзе ўсходні і галоўны фасады будынка.

Цяпер група архітэктараў, канструктараў, мастацтвазнаўцаў прыступае да ўнутранай

рэканструкцыі ратушы. Галоўная мэта — аднавіць ва ўсёй былой велічы ранейшую Грамадзянскую залу, якая ў XV—XVI стагоддзях лічылася самай прыгожай не толькі ў Таліне, але і ва ўсёй Прыбалтыцы. Але як вярнуць зале першапачатковы выгляд? На шчасце, у гарадскім архіве адшукалі будаўнічыя разлікі ратушы шасцісотгадовай даўнасці. Яны і паслужылі асновай сучаснага генеральнага плана рэканструкцыі.

І. РУМАВА.

СПОРТ

Чэхавацкія спартыўныя журналісты вызначылі самую спартыўную дзяржаву свету шасцідзясятых гадоў. Ёю аказалася Савецкі Саюз. Паводле іх падлікаў, на Алімпійскіх гульнях мінулага дзесяцігоддзя савецкія спартсмены заваявалі 125 залатых медалей, амерыканцы — 120, японцы — 31, італьянцы — 30, прадстаўнікі ФРГ — 27, Венгры — 26, ГДР і Аўстралія — па 19, Польшчы, ЧССР і Францыі — па 16, Нарвегіі і Швецыі — па 14, Англіі — 12 і Турцыі — 11.

На чэмпіянатах свету 1960—1969 гадоў спартсмены СССР атрымалі 318 вышэйшых тытулаў. ЗША — 143, Італія — 86, ГДР і ФРГ — па 80, ЧССР, Англія і Францыя — па 70, Японія — 58, Швецыя — 56, Венгрыя — 45 і Бельгія — 40.

На першынствах Еўропы прадстаўнікі Савецкага Саюза заваявалі 365 першых месц, ФРГ — 118, Францыя — 77, ГДР — 73, Італія — 66, Англія — 65, Венгрыя — 58, Галандыя — 53, Чэхавацкія — 50, Румынія — 41, Польшчы і Швецыі — па 34.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Мінск Друкарня выдання ЦК КП Беларусі Зак № 613

Даўнейшыя беларускія жарты

Адвакат:
— Ці сапраўды вы казалі мне ўсё так, як было на самай справе?
Селянін:
— Усё, паночку! Чыстую праўду! А вы ўжо можаце махляваць ад сябе.
— Ці праўда, браце, што бог

збраў у цябе другую жонку?
— Праўда. А я ўзяў сабе трэцюю. Бярэ бог, бяру і я.
— Ты што, з раззвіўленым ротам спіш?
— Праўду кажучы, яшчэ не бачыў, як я сплю, але гэтай ноччу буду прыглядацца.